

**BO‘LAJAK LOGOPEDLARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI
RIVOJLANTIRISHDA FANLARARO INTEGRATSIYANING PEDAGOGIK
IMKONIYATLARI**

Qo‘qon davlat universiteti

Maxsus pedagogika kafedrası v/b professori

Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada bo‘lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda fanlararo integratsiyaning pedagogik imkoniyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Logopediya, logopedik texnologiyalar, logopedik o‘yinlar va logopedik ritmika fanlarini integratsiyalash asosida kasbiy tayyorgarlikni takomillashtirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda L.S. Vygotskiy, A.N. Leontyev, D.B. Elkonin va K.D. Ushinskiy kabi olimlarning ilmiy qarashlariga tayanilgan. Shuningdek, 4K kompetensiyalar (Critical thinking, Creativity, Communication, Collaboration) asosida bo‘lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish modeli asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: fanlararo integratsiya, logopediya, logopedik texnologiyalar, logopedik o‘yinlar, logopedik ritmika, kasbiy kompetensiya, 4K kompetensiyalar, Vygotskiy, Leontyev, Elkonin.

Bo‘lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda fanlararo integratsiyaning pedagogik imkoniyatlari zamonaviy ta’lim tizimining muhim ilmiy-metodik yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda logoped mutaxassislarni tayyorlash jarayonida faqat nazariy bilimlarni berish emas, balki ularni amaliy faoliyatga tayyorlash, ya’ni kompetensiyaviy yondashuv asosida shakllantirish dolzarb masalaga aylangan. Shu nuqtai nazardan, logopediya, logopedik texnologiyalar, logopedik o‘yinlar va logopedik ritmika fanlarini o‘zaro integratsiyalash bo‘lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Fanlararo integratsiya ta'lim jarayonida turli fanlarga oid bilim, ko'nikma va malakalarning o'zaro bog'liqligini ta'minlab, ularni yagona kasbiy tizimga birlashtiradi. Logopedik faoliyatning murakkabligi shundaki, u nafaqat pedagogik, balki psixologik, lingvistik, tibbiy va metodik bilimlarni ham talab qiladi. Shu sababli logopediya fanida nutq buzilishlarining nazariy asoslari o'rganilsa, logopedik texnologiyalar fani korreksion ishlarning zamonaviy usul va vositalarini o'rgatadi, logopedik o'yinlar nutqni rivojlantirishda motivatsion va interfaol yondashuvni ta'minlaydi, logopedik ritmika esa nutq, harakat va ritm uyg'unligini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Ushbu fanlarning integratsiyasi bo'lajak logopedlarda kasbiy kompetensiyalarni tizimli shakllantirish imkonini beradi. Bu jarayonda L.S. Vygotskiy, A.N. Leontyev, D.B. Elkonin va K.D. Ushinskiy kabi olimlarning ilmiy qarashlari muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Xususan, Vygotskiyning "yaqin rivojlanish zonasi" nazariyasi logopedik jarayonda bolaning real va potensial imkoniyatlarini aniqlash va unga mos korreksion yondashuvni tanlashda asos bo'ladi. Leontyevning faoliyat nazariyasi esa logopedik o'yinlar va amaliy mashg'ulotlarning kasbiy kompetensiyalarni shakllantirishdagi ahamiyatini asoslaydi. Elkonin o'yin faoliyatini bolalar rivojlanishining yetakchi omili sifatida ko'rsatib, logopedik o'yinlarning samaradorligini ilmiy jihatdan tasdiqlagan. Ushinskiy esa ta'limda fanlar o'zaro bog'liq holda o'qitilgandagina chuqur va barqaror bilim hosil bo'lishini ta'kidlagan.

Integratsiyalashgan ta'lim jarayonida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalari 4K modeli asosida ham rivojlanadi. Tanqidiy fikrlash (Critical Thinking) talabalarda nutq buzilishlarini tahlil qilish, diagnostik xulosalar chiqarish va eng samarali korreksion usullarni tanlash ko'nikmalarini shakllantiradi. Kreativlik (Creativity) logopedik o'yinlar va texnologiyalar asosida yangi metodik yondashuvlar yaratish imkonini beradi. Kommunikatsiya (Communication) bolalar, ota-onalar va mutaxassislar bilan samarali muloqot o'rnatish kompetensiyasini rivojlantiradi. Hamkorlik (Collaboration) esa jamoaviy ish olib borish, mutaxassislar bilan integratsiyalashgan korreksion faoliyatni tashkil etish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Fanlararo integratsiya asosida tashkil etilgan ta'lim jarayoni bo'lajak logopedlarning kasbiy tayyorgarligini sezilarli darajada oshiradi. Bu jarayon nafaqat nazariy bilimlarni mustahkamlashga, balki ularni real pedagogik vaziyatlarda qo'llashga ham imkon yaratadi. Talabalar integratsiyalashgan mashg'ulotlar orqali kasbiy muammolarni kompleks hal etish, individual yondashuv ishlab chiqish va innovatsion texnologiyalarni qo'llash malakasiga ega bo'ladilar.

Xulosa qilib aytganda, logopediya, logopedik texnologiyalar, logopedik o'yinlar va logopedik ritmika fanlarining fanlararo integratsiyasi bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishda muhim pedagogik imkoniyat yaratadi. Ushbu integratsiya Vygotskiy, Leontyev, Elkonin va Ushinskiy kabi olimlarning ilmiy g'oyalari bilan metodologik jihatdan asoslanadi va 4K kompetensiyalarni shakllantirishga xizmat qiladi. Natijada bo'lajak logopedlar zamonaviy ta'lim talablari darajasida faoliyat yurita oladigan, ijodkor, kompetent va raqobatbardosh mutaxassislar sifatida shakllanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Abdullayeva G.S. "Nogironligi bo'lgan talabalar kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishda AKTdan foydalanishning korreksion-pedagogik tizimini takomillashtirish).: Avtoref. dis. ped. fan. dok. - T., 2023. - 60 b.
2. Bozorov O.Y. Bo'lajak logopedlarni metodik kompetentligini shakllantirish.: Ped.fan.bo'yicha. falsafa dok.(PhD) diss. Avtoreferati. - T.:2018.-48 b.
3. Qo'ysinov O.A. Kompetentli yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik ijodkorligini rivojlantirish texnologiyalari: ped. fan. dokt. diss. – T.: 2019. – 268 b.;